

**RESTAURĒTIE
KULTŪRAS
PIEMINEKĻI
LATVIJĀ
2017
RESTORED
CULTURAL
MONUMENTS
IN LATVIA**

Izdevuma sagatavošanā izmantoti Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes Pieminekļu dokumentācijas centra materiāli.

Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde pateicas visiem, kuri palīdzēja un piedalījās izdevuma tapšanā.

Materials from the National Heritage Board of the Republic of Latvia Monuments Documentation Centre are used in this edition.

The National Heritage Board of the Republic of Latvia expresses gratitude to all those who have contributed in the creation of this edition.

Dizains/Graphic design: Sandra Betkere

Vāka foto/Cover photo: Iveta Berga-Muižniece

Iespiests/Printing: SIA "GR & ART & PRINT"

Tulkojums/Translation: SIA SERRES

Izdevuma koordinēšana/Technical coordination:

Alma Kaurāte

Teksta korektūra latviešu valodā/

proofreading in Latvian: Sigita Kušnere

Teksta korektūra angļu valodā/proofreading in English:

Laine Kristberga

Nacionālā kultūras
mantojuma pārvalde

KURZEMES REĢIONS/KURZEME REGION

Rudbāržu muižas pils vestibila, Varoņa zāles un skatuves telpas atjaunošana Renovation of the entrance hall, the Hero's Hall and the stage premises at the Rudbārži Manor	10
Nurmuižas kroga ēkas jumta un fasāžu konservācija Conservation of the roof and facades of the Nurmuiža Manor pub building	12
Misāles ar iesējumu, gravīrām un grāmatzīmi restaurācija Liepājas Sv. Jāzepa katoļu katedrālē Restoration of a missal with a binding, engravings and bookmark at the Liepāja St. Joseph's Catholic Cathedral	14
Liepājas valsts 1. ģimnāzijas renovācija Renovation of Liepāja School No 1	16
Sienas panno restaurācija Alsungas katoļu baznīcā Restoration of the wall panel at the Alsunga Catholic Church	18

LATGALES REĢIONS/LATGALE REGION

Glezna "Garīdznieka portrets" restaurācija Restoration of the painting <i>Portrait of a Priest</i>	22
Ikonas "Svētā Trīsvienība" restaurācija Restoration of the Holy Trinity icon	24
Piedrujas katoļu baznīcas altāra gleznojuma restaurācija Restoration of the altar painting of the Piedruja Catholic Church	26
Preiļu pils atjaunošanas 1. kārtā Renovation of Preiļi Palace, Phase I	28

RĪGAS REĢIONS/RIGA REGION

Rīgas Doma ērģeļu prospekta restaurācija Restoration of the case of the Riga Cathedral organ	32
Rīgas Doma ērģeļu luktu margu gleznojumu restaurācija Restoration of the paintings of the Riga Cathedral organ gallery railings	34
Mencendorfa nama jumta seguma atjaunošana Renovation of the roof covering at the Mentzendorff's House	36

Rīgas Sv. Jēkaba katoļu baznīcas fasāžu restaurācija un apdares atjaunošana Restoration of the facade of the Riga St. Jacob's Church	38
Dzīvojamās ēkas pārbūve Rīgā, Raiņa bulvārī 5/6 Reconstruction of the residential building in Riga at 5/6 Raiņa Bulvāris	40
Bērnu rotaļu istabas restaurācija Restoration of the children's playroom	42

VIDZEMES REĢIONS/VIDZEME REGION

Ēveles luterāņu baznīcas ērģeļu restaurācija Restoration of the organ at the Ēvele Lutheran church	46
Oleru muižas sienu gleznojumu restaurācija Restoration of the wall paintings at the Oleri Manor	48
Paviljona – rotundas restaurācija Restoration of the rotunda at the Alūksne Manor Park	50
Cesvaines pils Mūziķu istabas griestu plafona restaurācija Restoration of the decorated ceiling of the Musicians' Hall at the Cesvaine Palace	52
Sīleņu dzīvojamās rijas jumta seguma nomaiņa Roof replacement of the threshing barn at <i>Sīleņi</i> farmstead	54

ZEMGALES REĢIONS/ZEMGALE REGION

Viļa Plūdoņa dzimto māju Lejenieki klēts un ratnīcas restaurācija Restoration of a barn and a carriage house at Vilis Plūdonis's childhood home <i>Lejenieki</i>	58
Rotmistra Konstantīna Judina (1821–1856) kapa piemineklis, ap 1856 Restoration of the gravestone (c. 1856) of Cavalry Captain Konstantin Yudin (1821–1856)	60
Bauskas rātskunga Kārļa Volfganga Fetcera (1779–1841) kapa krusts, 1853 Restoration of the grave cross (1853) of Carl Wolfgang Fetzer (1779–1841), the Mayor of Bauska	62

Jebkuras jomas attīstībā tās virzītājiem un sabiedrībai nepieciešama pieredze. Kultūras mantojums dod vislabāk uztveramu, saprotamu un pārbaudītu pieredzi. Tas ir stāsts par cilvēku, tā dzīves veidu un sasniegumiem. Mantojumu izceļ eksperti un restauratori, bet pēc tam to arvien vairāk uztver un komentē tā lietotāji, veidojot, savas attieksmes radītu, reitingu sistēmu. Eksperti iedod pamattēmu, pamatstāstu, bet pēc tam to attīsta pati sabiedrība, un tomēr tikai eksperti spēj izanalizēt un izprast, kāpēc viena vieta attīstās veiksmīgi, ir mīlēta, apmeklēta, bet cita stagnē.

Mēs mīlam vietas, kam ir vēsture, kurās ir izprastas un maksimāli izmantotas kultūras mantojuma dotās priekšrocības, vietas, kuras saglabājušas savu īpašo šarmu un noskaņu, kur kultūras mantojums ir kopts, labi sargāts, kur paši iedzīvotāji izprot vērtības un nevēlas tās iznīcināt. Latvija nav tikai skaisto vērtību un notikumu stāsts, tā ir piepildīta arī ar drāmām. Tik daudz kultūrvēsturisku šedevru un pārļu Latvijā gaida sen nopelnītas cieņas un uzmanības apliecinājumu. Ar katru izglābtu kultūrvēsturisku vērtību mēs kļūstam bagātāki, tāpēc katra veiksmē ir atzīmējama un izceļama.

Panākumi restaurācijā nav tikai liela apjoma, kompleksi, sarežģīti un dārgi kultūras vērtību atjaunošanas darbi. Dažkārt pat ilgtermiņā nozīmīgāki ir nelieli, laikus plānoti, uz vispusīgu izpēti balstīti konservācijas un restaurācijas pasākumi, kuros lietoti oriģinālam atbilstoši materiāli, tradicionālas darba metodes un tehnoloģijas, cienīts autentiskums, kā arī atzīstamas, saprātīgas darbu izmaksas. Restaurācijā svarīgs ir ne tikai gala rezultāts, bet arī pats process, no kura mēs gūstam informāciju.

Ķatrs gads Latvijā dod jaunus restaurācijas sasniegumus. Šajā izdevumā atspoguļotais nav viss restaurācijā paveiktais, bet nozīmīgi akcenti nozares attīstībā. Kultūras mantojuma aizsardzība un restaurācija ir mērķtiecīga, pacietīga un ar iedvesmu piepildīta nozare, kas iedod gadsimtos radītām vērtībām jaunu mūžu, orientēus vērtību sistēmā, bet pats būtiskākais – palīdz sabiedrībai būt vērtīgākai, ar lielāku ticību nākotnes izaicinājumiem.

Dr. arch. Juris Dambis
Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes vadītājs

For any field to develop, its facilitators and society in general must be experienced. The field of cultural heritage provides the most perceptible, understandable and verifiable experience. It is a story about a person, his or her lifestyle and achievements. Experts and restoration specialists raise the public awareness of the heritage; however, the users later create their own rating system shaped by their taste and attitude. The experts provide the main thematic scope and narrative, but then it is the society itself that develops it. And yet only experts are able to analyse and understand why certain places are successfully developed, cherished and visited, while other places are stagnating.

We love places with the past, and places with duly respected heritage and extensively used advantages provided by the heritage. We appreciate places that have preserved their special appeal and feel, where the heritage is well protected and where their residents understand and respect the intrinsic values. Not only Latvia presents a story of beautiful values and events, it also has its share of drama. There are so many cultural masterpieces and pearls in Latvia waiting for a long earned respect and appreciation! Every saved cultural value makes us richer; therefore each success must be noted and highlighted.

Success in restoration can be measured not only in terms of the extensive, complex, difficult and expensive renovation works of cultural values, but also in terms of the time-consuming activities involving timely planning, comprehensive research on the conservation and restoration measures, as well as materials, traditional working techniques and technologies corresponding to the original, whilst respecting authenticity and calculating reasonable costs. In restoration not only the final result is crucial, but also the process leading to the outcome.

In Latvia, each year new achievements can be celebrated in the field of restoration. This publication does not list all the works carried out in the field of restoration. It merely highlights the most significant milestones in the evolution of the field. Protection and restoration of cultural heritage is a goal-orientated, patience-requiring and inspirational field that gives the centuries old values a new life and reference points in the system of values. Most essentially, it raises public awareness and faith in the future challenges.

Juris Dambis, Dr. arch.
Head of the National Heritage Board

KURZEMES
REĢIONS

KURZEME
REGION

RUDBĀRŽU MUIŽAS PILS VESTIBĪLA, VAROŅA ZĀLES UN SKATUVES Telpas ATJAUNOŠANA

Adrese: Rudbārži, Rudbāržu pagasts, Skrundas novads
 Īpašnieks: Skrundas novada pašvaldība
 Restaurācijas projekta autori: SIA "LDU Kroks", Dita Lapiņa, Ināra Cine;
 atbildīgais restaurators: Juris Pavlovs
 Finansējuma avoti: Vides aizsardzības un reģionālas attīstības ministrija
 Restaurācijas darbu laiks: 2016

Rudbāržu muižas pils celta 1835. gadā. Pēc pils daudzkārtējām pārbūvēm vispilnīgāk vēsturiskais interjers saglabājies vestibīlā un lielajā zālē. Tas veidots pēc ugunsgrēka 1908. gadā, izmantojot klasiskā ordera elementus (arhitekts Leo Reinīrs).

1919. gada janvāra beigās un februārī pilī uzturējās pulkveža Oskara Kalpaka bataljons. No šejienes 3. martā sākās uzbrukums lieliniekiem, kas beidzās ar Rīgas atbrīvošanu. Pirmie kritušie bataljona karavīri izvadīti no ēkas zāles.

Ēka pastāvīgi tiek apdzīvota un uzturēta. Daļēji ir saglabājušās vēsturiskās telpu apdares un būvgaldniecības izstrādājumi, kurus sedz pēc vairākkārtējiem remontdarbiem biezi un nekvalitatīvi pārkrāsojumu slāņi. Līdz ar to telpu vizuālais kā arī tehniskais stāvoklis neatbilst mūsdienu prasībām. Izbūvējot skatuvi un izlaužot sienā ailu, mainīts zāles plānojums.

Restaurācijas darbu gaitā atjaunots zāles sākotnējais plānojums. Restaurēti kamīni, krāsojums, arī būvgaldniecības izstrādājumi un interjera apdares elementi – kolonnas, portāli, dekoratīvā meandra josla. Atbilstoši vēsturiskajiem paraugiem, ieklāts jauns grīdas segums.

Ir atjaunota Latvijas mērogam nozīmīga piemiņas vieta.

RENOVATION OF THE ENTRANCE HALL, THE HERO'S HALL AND THE STAGE PREMISES AT THE RUDBĀRŽI MANOR

Address: Skrundas novads, Rudbāržu pagasts, Rudbārži
 Owner: the Skrunda Municipality Council
 Restoration by: SIA *LDU Kroks*, Dita Lapiņa, Ināra Cine; the leading restorer Juris Pavlovs
 Source of financing: the Ministry of Environmental Protection and Regional Development
 Restoration period: 2016

The Rudbārži Manor House was built in 1835. After several reconstructions of the manor, the historical interior has been best preserved at the entrance hall and the great hall. After the 1908 fire, the entrance hall was redesigned using elements of the classical period (architect Leo Reynier).

In January and February 1919, the battalion led by Colonel Oskars Kalpaks stayed at the manor. It is from here that the attack was launched on Bolsheviks on 3 March 1919 that led to the liberation of Riga. The funeral services for the first fallen soldiers were held at the hall.

The building has been permanently occupied and is continuously maintained. The elements of the historical interior finish and timber parts have been partly preserved, although covered by thick layers of paint that has been improperly applied during the multiple repairs. Consequently, it was concluded that the visual, as well as the technical condition of the premises do not comply with modern standards. Moreover, after a stage was built and an opening in the wall was made, the arrangement of the hall was changed.

In the course of the restoration, the original arrangement of the hall was restored. The following elements were restored: fireplaces, painting and construction timber details and interior finishes (pillars, portals, decorative meander border). A new floor was installed based on the historical examples.

Consequently, a memorial site of national significance has been restored.

I. Jekševica

NURMUIŽAS KROGA ĒKAS JUMTA UN FASĀŽU KONSERVĀCIJA

Adrese: Nurmuiža, Lauciene, Laucienes pagasts, Talsu novads

Īpašnieks: SIA "Nurmuižas Pils"

Izpēte: SIA "Arhitektoniskās izpētes grupa"; projekts SIA "Nams 3";
darbu izpildītājs: SIA "Nurmuižas Pils"

Finansējuma avoti: pašfinansējums

Restaurācijas laiks: 2014–2017

Lai gan Nurmuiža ir viena no vecākajām muižām Latvijā un tās apbūves kompleksa organizācija laika gaitā būtiski mainījies, muižas pils ēkas būvapjomā saglabājušās vēsturiskās formas un arhitektoniskie veidojumi, kas datējami ar 17. gs. Pārējie Nurmuižas teritorijas būvju apjomi, domājams, attiecināmi uz 18. gs. un 19. gs. 2. ceturksni. Padomju okupācijas laikā Nurmuižas kroga ēka pārbūvēta mehānisko darbnīcu vajadzībām.

Konservācijas procesā veikta fasāžu un jumta restaurācija, atjaunota mūra konstrukcijas nestspēja, pārmūrējot zudušos un erodējušos konstrukcijas fragmentus. Mūra konstrukcijas strukturālās noturības nodrošināšanai izveidota dzelzsbetona josla un konstruktīvo kontrforsu sistēma. Fasādēm saglabāta apmesta mūra virsma. Jumts atjaunots atbilstoši tā autentiskai ģeometrijai un konstruktīvai struktūrai. Atjaunoti ieejas durvju frontoni un izgatavotas vēsturiskam paraugam atbilstošas logu, durvju un vārtu vērtnes. Kroga ēkas galā atjaunots šķūnis koka karkasa konstrukcijā ar triniīti kārtotu deļu apšuvumu un koka skaidu jumtu.

Nurmuižas apbūves kompleksa īpašnieks konservācijas, restaurācijas un atjaunošanas darbus veic ar izpratni un augstu atbildības sajūtu.

CONSERVATION OF THE ROOF AND FACADES OF THE NURMUIŽA MANOR PUB BUILDING

Address: Nurmuiža, Lauciene, Laucienes pagasts, Talsu novads

Owner: SIA *Nurmuižas Pils*

Restoration by: SIA *Nams 3*, contractor: SIA *Nurmuižas Pils*

Source of financing: private

Restoration period: 2014–2017

Although the Nurmuiža Manor is one of the oldest manors in Latvia and the arrangement of the complex has changed significantly over time, the construction volume of the manor house has preserved the historical shapes and architectural formations dated to the 17th century. Other developments on the territory of the manor are dated back to the 18th century and the early 19th century. During the soviet times, the Nurmuiža pub building was transformed into a mechanical workshop. During the conservation process, the facades and roof were restored, the stone wall was fixed ensuring its load bearing capacity by rebuilding the lost and eroded patches of the construction. A reinforced concrete belt and a system of buttresses were developed to ensure the structural stability of the stone wall construction. The plastered surface of the facades was preserved. The roof was renovated in conformity with its authentic geometry and structure. The entrance door pediments were refurbished, whereas the window, door and gate leafs were made based on the historical samples. At the end of the pub building, a timber frame shed was reconstructed with staggered cladding and a wood shingle roof.

The owner of the Nurmuiža Manor complex performs the conservation, restoration and renovation works with understanding and a high sense of responsibility.

L. Skujāne

MISĀLES AR IESĒJUMU, GRAVĪRĀM UN GRĀMATZĪMI RESTAURĀCIJA LIEPĀJAS SV. JĀZEPA KATOĻU KATEDRĀLĒ

Adrese: Rakstveža iela 13, Liepāja

Īpašnieks: Liepājas Sv. Jāzepa Romas katoļu draudze

Restaurācijas darbu izpildītājas: restauratores Dace Dubrovskā, Indra Saulesleja

Finansējuma avots: Valsts kultūrakapitāla fonds

Restaurācijas laiks: 2016–2017

Kurzemes katoļu diecēzes katedrālē saglabāto grāmatu vidū izceļas 1752. gadā Venēcijā *Nicolaum Pezzana* spiestuvē drukātā misāle, kam pievienoti pielikumi, kas paredzēti poļu un zviedru valodas liturģijai. Grāmatai ir ādas iesējums ar zelta krāsas iespaiduma ornamentu dekorētu muguriņu un vākiem. Teksta blokā drukai izmantota melna un sarkana krāsa, ar iniciāļiem izceļot atsevišķu sadaļu ievadus. Misālē iekļautas četru ilustrāciju gravīru lapas (Marijas pasludināšana, Kristus dzimšana, Kristus pie krusta, Kristus augšāmcelšanās), bet titullapas kompozīcijā iestrādāts pāvesta atveidojums. Komplektā ar grāmatu saglabājusies oriģinālā grāmatzīme, ko veido pie pērlīšu izšuvumā dekorēta spilventiņa saņemtas krāsaina zīda lentītes. Restaurācijas gaitā grāmata dezinficēta, vāks un lapas tīrītas mehāniski. Papīra zuduma vietas un plīsumi aizpildīti ar japāņu papīru, vāka ādas zuduma vietas aizpildītas ar kazādu, to tonējot un plāninot. Oriģinālā vāka iesējuma āda notīrīta un mīkstināta. Grāmatas uzglabāšanai izgatavota bezskābes kartona kārbā.

Restaurācija ir atjaunojusi grāmatniecības pieminekļa vizuālās kvalitātes un nodrošinājusi tā saglabāšanu.

RESTORATION OF A MISSAL WITH A BINDING, ENGRAVINGS AND BOOKMARK AT THE LIEPĀJA ST. JOSEPH'S CATHOLIC CATHEDRAL

Address: Rakstveža iela 13, Liepāja

Owner: the Liepāja St. Joseph's Roman Catholic Congregation

Restoration by: Dace Dubrovskā, Indra Saulesleja

Source of financing: the State Culture Capital Foundation

Restoration period: 2016-2017

Among the books stored at the Cathedral of the Courland Catholic Diocese there is one deserving a special attention — it is the missal with annexes intended for the celebration of Mass in Polish and Swedish languages printed in Venice in 1752 by publisher *Nicolaum Pezzana*. The book has leather binding with the front and back covers decorated with gold-coloured print ornament. For the text part, black and red colours are used highlighting the beginning of each individual chapter with initials. The missal contains four pages of engraved images (the Feast of the Annunciation, Christ's birth, Christ on the cross, Christ's resurrection), but on the front page the image of the Pope is depicted. Together with the book the original bookmark has been preserved. It is made of colourful silk ribbons tied to a pad embroidered with little pearls.

During the restoration, the book was disinfected, but the cover and pages were cleaned mechanically. The lost patches of paper and tears were filled using Japanese tissue, but the lost patches of the cover leather were filled using goatskin by toning it and making it thinner. The original leather binding of the book was cleaned and softened. For the purposes of storing the book, an acid-free cardboard box was made.

As a result of restoration, this monument of book publishing has recovered its visual qualities; besides the restoration has ensured its further preservation.

R. Kaminska

LIEPĀJAS VALSTS 1. GIMNĀZIJAS RENOVĀCIJA

Adrese: Ausekļa iela 9, Liepāja
 Īpašnieks: Liepājas pilsētas dome
 Izpēte: Kristīne Veinberga, Juris Zviedrāns; restaurācijas projekts: Ilze Mekša, SIA "Wonderfull"; darbu izpildītājs: SIA "UPTK";
 darbu vadītājs: Sergejs Duks
 Finansējuma avoti: pašfinansējums
 Restaurācijas laiks: 2013–2017

Liepājas valsts 1. ģimnāzijas, tolaik Liepājas meiteņu ģimnāzijas, ēka, pēc arhitekta Luija Melvila projekta, pabeigta 1912. gadā. Tās brīnumainā atdzimšana pārsteidz. Ne tikai jūgendstila fasādēs un svētku zāles pārļaicīgā svinīgumā, bet arī neparastajā sajūtā, ka šeit ir noticis kaut kas ļoti būtisks. Visā ēkā joprojām ir dzīva nezūdošā, spēcīgā daudzu paaudžu mīlētās Skolas aura. Šī skola ir piedzīvojusi vispārēju tehnisko modernizāciju bez pārspīlējumiem, bet tās arhitektūra un kultūrvēsturiskā vide – smalkjūtīgu, autentisku saglabāšanu. Nepamet sajūta, ka šī skola vienmēr bijusi tieši tāda – ar nedaudz nomidītām deļu grīdām, jūgendstila logiem un durvīm, paaudzēs uzkrātām vecmeistaru gleznām, mīļām skolas senlietām gaitenīs. Liepājas 1. ģimnāzijas vienkāršā un bezgala sirsnīgā atjaunošana ir mūsdienīgs un profesionāls pierādījums patiesībai, ka iepriekšējo paaudžu radītās arhitektūras, būvmākslas un identitātes vērtības nav šaura kultūras mantojuma fanātiķu loka apsēstība, bet gan ir dzīva patiesība, ko jāprot ieraudzīt un izprast, un tikai tad šo cienjamo telpu bez pārspīlējumiem var papildīt ar jaunākajām tehnoloģijām un funkcionalitāti.

RENOVATION OF LIEPĀJA SCHOOL NO 1

Address: Ausekļa iela 9, Liepāja
 Owner: the Liepāja City Council
 Research by: Kristīne Veinberga, Juris Zviedrāns; restoration design by Ilze Mekša, SIA *Wonderfull*; contractor: SIA *UPTK*; manager Sergejs Duks
 Source of financing: own funds
 Restoration period: 2013–2017

Architect Louis Melville designed the building of Liepāja Grammar School No 1, originally the Liepāja Girls' Grammar School. The construction was completed in 1912. Its miraculous renaissance is surprising not only because of the art nouveau facades and the timeless solemnity of its assembly hall, but also due to the special feeling that something significant has taken place here. The entire building has the unfading strong ambiance of the school loved by many generations. The school has undergone a comprehensive technical modernisation, however, without extremes, while its architecture and historical environment have been preserved. One cannot get rid of the impression that the school has always been like this — with slightly worn plank floors, art nouveau windows and doors, paintings by old masters acquired over many generations and the school relics along the corridors. The simple and sincere renovation of Liepāja Grammar School No 1 is a modern and professional proof that the architecture, the art of the building and identity values created by the previous generations are not merely an obsession of a small group of heritage fans, but serious attempts to recreate the space with deep understanding and care.

P. Blūms

Attēli / photos: A. Strokins, A. Bistere

SIENAS PANNO RESTAURĀCIJA ALSUNGAS KATOĻU BAZNĪCĀ

Adrese: Skolas iela 1, Alsunga, Alsungas novads

Īpašnieks: Alsungas Romas katoļu draudze

Restaurācijas darbu izpildītājs: restauratore Indra Saulesleja

Finansējuma avots: Valsts kultūrkapitāla fonds

Restaurācijas laiks: 2016–2017

19. gs. otrajā pusē darinātais auduma panno ar bīskapa Ārvalža Andreja Brumaņa gādību atvests no Beļģijas. Tas iezīmīgs gan ar formu, gan darināšanas tehniku un materiālu (metāla diegu izšuvums uz polsterējuma), gan augstvērtīgo izpildījumu. Panno ir divdaļīgs – taisnstūra pamatauduma laukumu papildina lambrekens. Panno noslēdz bārkstis, aizmugurē tas ir oderēts. Kompozīcijas pamatu veido sešas, lambrekenu – trīs vertikāli sašūtas slejas. Uz auduma pamata izvērsti reljefu izšuvumu dekors. Katrā no deviņām daļām uz augu/ziedu ornamenta fona izvietotas figurālas kompozīcijas (Jaunava Marija, Jānis Kristītājs, Sv. Gertrūde, četri evaņģēlisti un apustuļi Pēteris un Pāvils). Audumam izmantoti arī zeltīti sudraba sloksnīti aptīti kokvilnas un zīda diegi, bārkstis veido zeltītas vara stieplītes. Reljefs tapis ar kartona un lina auduma polsterējumu, dekoram izmantoti zeltīti sudraba fliteri.

Pirms restaurācijas veikta auduma un oderes izpēte. Panno atputekļots, tīrīts ar tvaiku un mikrošķiedru, odere dezinficēta ultravioletajos staros. Nostiprināti audumam atīrušie diegi un metāla sloksnītes.

Pēc restaurācijas panno atguvis vizuālās kvalitātes un papildina sakrālās mākslas priekšmetu klāstu Kurzemes baznīcās.

RESTORATION OF THE WALL PANEL AT THE ALSUNGA CATHOLIC CHURCH

Address: Skolas iela 1, Alsungas novads, Alsunga

Owner: the Alsunga Roman Catholic Congregation

Restoration by: restorer Indra Saulesleja

Source of financing: the State Culture Capital Foundation

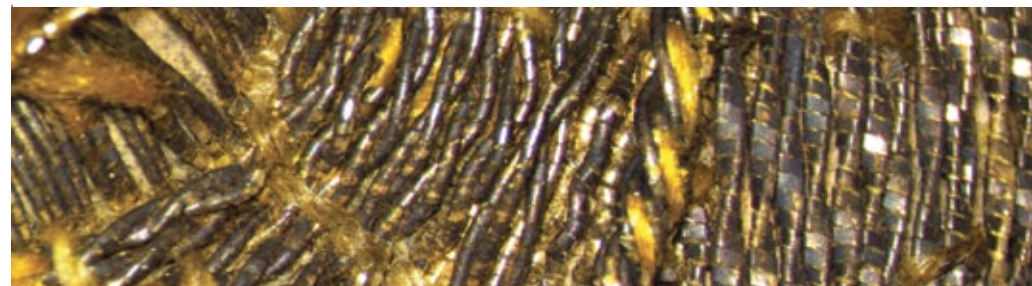
Restoration period: 2016–2017

The fabric wall panel made in the second half of the 19th century was brought from Belgium under the aegis of Bishop Ārvaldis Andrejs Brumanis. It is exquisite due to its shape, manner of creation and type of material (embroidery on upholstery using metal threads), as well as high quality execution. The panel consists of two elements: the rectangular area of the main fabric is complemented with a valance. The panel features a fringe along its edges and has a lining at the back. The base composition consists of six vertically stitched sections and three sections for the valance. The fabric base features an embroidered decor in relief. Each of the nine sections depicts figurative compositions (Virgin Mary, John the Baptist, Saint Gertrude, the four Evangelists and apostles Peter and Paul) at the background of the plant/flower ornament. The fabric is made of cotton and silver threads wrapped in a gilded silver strip, but the fringe is made of a gilded copper wire. The relief is made using a cardboard and linen upholstery, while the decor is made of gilded silver flitters.

Before the restoration, the fabric and lining were examined. The panel was dedusted and cleaned using steam and microfibre, whereas the lining was disinfected using the ultra-violet light. The undone threads and metal strips were fastened.

After the restoration, the panel has recovered its visual qualities and complements the collection of works of art at churches in Courland.

R. Kaminska

Attēli / photos: I. Saulesleja

GLEZNAS "GARĪDZNIĒKA PORTRETS" RESTAURĀCIJA

Restaurācijas darbu izpildītāja: restauratore Laura Kristlība
 Finansējuma avots: Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes Kultūras pieminekļu izpētes un glābšanas programma
 Restaurācijas laiks: 2017

Šī glezna ir viens no retajiem portretiem, kas saglabājušies baznīcu vēsturisko gleznu krājumos un raksturo 19. gs. pirmās puses glezniecības tradīcijas. Tajā atveidotais garīdznieks nav identificēts. Par viņa piederību šai kārtai liecina tērps un atribūti, kas klasicisma un biedermeiera laikmeta portretu glezniecībā mēdz raksturot šādu personu loku, – grāmatas un krucifikss. Jaunais vīrietis attēlots līdz pusei, sēdošs pie galda, figūrai fonā – drapērijas loks, visa kompozīcija iekārtota četrstūra audekla laukumā iegleznotā ovālā.

Neatbilstošas uzglabāšanas dēļ gleznai bija mainījusies audekla un lakas struktūra, krāsu slānī izveidojies krakelūru tīklojums, virsmu klāja nefirumu kārtā, audeklā bija nelieli caurumi un plīsums. Restaurācijas procesā veikta gleznas aizmugures dezinfekcija, glezna atputekļota, nostiprinātas plīsuma vietas, audekls noņemts no apakšrāmja. Nostiprināts krāsu un grunts slānis, aizdarītas plīsuma un naglu caurumu vietas, piedublētas audekla apmales, virsma tīrīta. Glezna uzvilka jaunam kārāmim, zuduma vietās ieklāta grunts un veikta tonēšana un retuša, virsmai uzklāta laka. Sakārtots gleznas oriģinālais dekoratīvais rāmis, un aizmugure iesegta ar plānu sintētisko audumu.

Pēc restaurācijas portrets atguvis estētiskās kvalitātes.

RESTORATION OF THE PAINTING *PORTRAIT OF A PRIEST*

Restoration by: Laura Kristlība
 Source of financing: the National Heritage Board, the Cultural Monument Research and Rescue Programme
 Restoration period: 2017

The painting represents one of the few portraits that have survived to date in the church's collection of historical paintings and it reveals the painting traditions of the first half of the 19th century. The depicted priest has not been identified. His affiliation to the clergy is clearly demonstrated by his clothing and attributes, namely, the books and the crucifix that are used in the portrait paintings of the Classical and Biedermeier periods to portray the clergy. The young man is depicted in a half-length sitting at the table with a drapery arc in the background; the entire composition is laid out in an oval painted on a square canvas.

Inappropriate storage resulted in a modified structure of the canvas and lacquer, the paint layer showed the traces of craquelure. Moreover, the surface was covered with a layer of dirt and the canvas had small holes and a tear. During restoration, the reverse side of the painting was disinfected, dust was removed, the torn areas were fixed and the canvas was removed from subframe. The paint and the undercoat layer were consolidated, the tear and the nail holes were sealed, the edges of the canvas were doubled and the surface cleaned. The painting was put on a new underframe; where required, an undercoat was applied and toning and retouching performed, whereas the surface was covered with lacquer. The original decorative frame of the painting was fixed, and the reverse side was covered with a thin synthetic fabric.

After the restoration, the portrait has recovered its aesthetic qualities.

R. Kaminska

IKONAS "SVĒTĀ TRĪSVIENĪBA" RESTAURĀCIJA

Restaurācijas darbu izpildītāji: restauratori Zane Kēlere, Dmitrijs Laščetko
 Finansējuma avots: Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes Kultūras pieminekļu izpētes, konservācijas un restaurācijas programma
 Restaurācijas laiks: 2017

Ikona veidota senkrievu glezniecībai raksturīgajā tehnikā, izmantojot tradicionālo ikonogrāfiju un sižeta traktējumu. Kompozīcijas centrā – Vecās derības Sv. Trīsvienības sižeta izklāsts ar trīs pie galdā sēdošu eņģeļu atveidojumu, ko papildina fonā esošā arhitektūras un dabas ainava un priekšplānā novietotās godinātāju figūras – Sāra un Ābrams. Mazākas figūras gleznotas arī uz malām. Restaurācijas gaitā izdevies identificēt vienu no tām – Sv. Julītu. Lielformāta (109x88 cm) temperas gleznojums uz koka laika gaitā bija cietis – pamatnes dēļi deformējušies, viens atdalījies; ikonas virsmai izveidojušies pacēlumi un nobīrumi grunts un krāsu slāņi; ikona vairākkārt pārkrāsota un labota, lakas slānis satumsis, kļuvis necaurspīdīgs, virsma klāta netīrumiem.

Restaurācijas laikā ikonas virsma dezinficēta, krāsas slānis nostiprināts, gleznojuma virsma atfūrta. Grunts slānis pacēlumu vietās apstrādāts un pielīmēts pie pamatnes. Reģenerēts lakas slānis, noņemts pārgleznojums, likvidēta dēļu pamatnes plaisa. Zudumu vietās ieklāta restaurācijas grunts, un tās tonētas, virsma noklāta ar sintētisko sveķu laku.

Pēc restaurācijas beidzot var novērtēt šī 18./19. gs. mijas gleznojuma kvalitāti.

RESTORATION OF THE HOLY TRINITY ICON

Restoration by: restorers Zane Kēlere, Dmitrijs Laščetko
 Source of financing: the National Heritage Board, the Cultural Monument Research and Rescue Programme
 Restoration period: 2017

The Holy Trinity icon is made in the manner characteristic to the ancient Russian painting tradition using traditional iconography and plot interpretation. In the centre of the composition there is the storyline of the Holy Trinity from the Old Testament depicting three angels sitting at the table with some architecture and nature landscape in the background and worshippers, Sarah and Abraham, in the foreground. Smaller characters are painted on the sides, too. During the restoration it was identified that one of those characters is Saint Julitta. Over time the large format (109x88 cm) tempera painting on wood had suffered some damage: the base wooden panels had become deformed, with one panel detached; the surface of the icon had developed deformations and loss in the priming and paint layer. The icon had been re-painted and fixed on multiple occasions, and as a result the lacquer layer had darkened and lost its transparency, whereas the surface was covered in dirt.

During the restoration the icon's surface was disinfected, the paint layer was consolidated and the painting surface was cleaned. The deformed areas of the priming layer were properly treated and glued to the base. The lacquer layer was reproduced, the overpainting was removed and the gap in the wooden panel base was fixed. In the lost areas special restoration priming was applied and the areas were toned; whereas the surface was covered with synthetic resin lacquer. After the restoration, it is finally possible to fully appreciate the quality of this masterpiece from the turn of the 18th and 19th centuries.

R. Kaminska

PIEDRUJAS KATOĻU BAZNĪCAS ALTĀRA GLEZNOJUMA RESTAURĀCIJA

Adrese: Piedruja, Piedrujas pagasts, Krāslavas novads, katoļu baznīca
 Īpašnieks: Piedrujas Romas katoļu draudze
 Restaurācijas darbu izpildītāji: Tomašs Dzijuravecs,
 Agņeška Hojkovska-Savicka
 Finansējuma avots: Polijas Republikas Kultūras un nacionālā mantojuma
 ministrija
 Restaurācijas laiks: 2015–2017

Piedrujas katoļu baznīca ir viens no izcilākajiem vēlā baroka arhitektūras pieminekļiem Latvijā. Tā celta pēc Viļņas kanoniķa Karola Karpa iniciatīvas (1759–1774) un tiek saistīta ar itāļu arhitekta Antonio Paraco vārdu. Dievnama iekārtas ansambļa pamatu veido iluzori gleznāta centrālā altāra retabla kompozīcija un divi mūrēti sānu altāri ar stuko apdari.

Hipotētiski par centrālā altāra gleznojuma autoru nosaukts itāļu meistars Filipo Kastaldi. Retabls atveidots uz altārdaļas sienas, tas gleznots freskas tehnikā uz mitra kaļķu apmetuma, izmantojot minerālkrāsas. Gleznojumā redzama iluzori attēlota arhitektoniska retabla konstrukcija. Tā vairākās kārtās klāja temperas un līmes krāsu pārgleznojumi, virsmu sedza neīrumu slānis.

Altāra restaurācijas programmu izstrādāja poļu speciālisti. Pirmajā posmā veikta freskas tehniskā konservācija – virsma tīrīta sausā un mitrā veidā, nostiprināta gleznojuma pamatne, aizpildīti zudumi, noņemti cementa un ģipša uzslāņojumi. Nākamajā darba posmā veikta tonēšana un zeltījuma zudumu atjaunošana.

Pēc restaurācijas gleznotais altāris pilnvērtīgi iekļaujas baznīcas interjera ansablī.

RESTORATION OF THE ALTAR PAINTING OF THE PIEDRUJA CATHOLIC CHURCH

Address: Piedruja, Piedrujas pagasts, Krāslavas novads, katoļu baznīca
 Owner: the Piedruja Roman Catholic Congregation
 Restoration by: Tomasz Dziurawiec, Agnieszka Chojkowska-Sawicka
 Source of financing: the Ministry of Culture and the National Heritage of the
 Republic of Poland
 Restoration period: 2015–2017

The Piedruja Catholic Church is an outstanding monument of the late Baroque architecture in Latvia. It was built at the incentive by Vilnius canon Karol Karp (1759–1774) and is associated with the name of Italian architect Antonio Paraco. The interior ensemble of the church is based around the retable composition of the central altar illusive painting and two brick side altars with stucco finish.

It is assumed that the author of the central altar painting is Italian master Filippo Castaldi. The retable is reproduced on the wall of the altar section; it is painted in fresco on wet lime plaster using mineral paint. The painting shows an illuively depicted architectural construction of retable. The painting had several layers of distemper and glue paint, whereas the surface was covered with a layer of dirt.

The altar restoration programme was elaborated by Polish experts. During stage one, the fresco underwent technical conservation: the surface was dry- and wet cleaned, the base was fixed, the lost areas were filled, and the cement and plaster layers were removed. The next stage included toning and reconstruction of the lost areas of gold plating.

After restoration, the altarpiece fully blends with the entire interior ensemble of the church.

R. Kaminska

PREIĻU PILS ATJAUNOŠANAS 1. KĀRTA

Adrese: Raiņa bulvāris 30, Preiļi

Īpašnieks: Preiļu novada dome

Izpēte un projekts: SIA "Arhitektoniskās izpētes grupa", darbu izpildītājs:

SIA "Preiļu celtnieks", restaurācijas būvdarbu vadītājs Juris Zaharāns,

autoruzraudzība: Marina Mihailova

Finansējuma avoti: pašfinansējums, Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes

Kultūras pieminekļu izpētes, glābšanas un restaurācijas programma

Restaurācijas laiks: 2016–2017

500 gadu garumā – kopš 1382. gada – Preiļi bija grāfu Borhu īpašumā. 1817. gadā tika uzbūvēta grāfu Borhu kapela. 19. gadsimtā sākta jaunās pils celtniecība, pārveidots parks, ievērojami paplašinot tā teritoriju. Preiļu pils ir izcils Latgales historisma (neogotiskā eklektisma) laikā muižu arhitektūras paraugs. 1978. gadā ugunsgrēks nopostīja ēkas augšējo daļu, un pils pakāpeniski pārvērtās par šķietami neglābjamām drupām. Kultūras mantojuma sargātāju mudinājumi veikt neatliekamās pils konservācijas darbus ilgstoši palika bez atsaučības. Tomēr, pateicoties Preiļu novada domes vadības aktīvai rīcībai, 2016. gadā sākās pils arhitektoniski telpiskā veidola atdzimšana. 2017. gadā pabeigta pils atjaunošanas 1. kārtā, veicot pils fasādes, jumta un vējtvēra atjaunošanas darbus. Kultūras mantojuma nozarei pārsteigumu radīja vietējās būvfirmas straujā izaugsme restaurācijā. Sākotnējās bažas par pieredzes un kompetences trūkumu dzēsa vietējo amatnieku rūpīgs un atbildīgs darbs un seno tradicionālo materiālu, tehnoloģiju (oriģinālam atbilstoša sastāva kaļķa bāzes apmetums), kā arī autentiskuma jēdziena izpratne.

RENOVATION OF PREIĻI PALACE, PHASE I

Address: Raiņa bulvāris 30, Preiļi

Owner: the Preiļi Municipality Council

Research and design by: SIA *Arhitektoniskās izpētes grupa*,

contractor SIA *Preiļu celtnieks*, restoration manager Juris Zaharāns,

field supervisor Marina Mihailova

Sources of financing: own funds, the National Heritage Board, the Cultural

Monument Research and Rescue Programme

Restoration period: 2016–2017

For 500 years (from 1382 to 1882) the town of Preiļi was owned by the Count Borch's family. A chapel for the Borch's family was built in 1817. The construction of the new palace and the modification of the park by expanding its surface area were started in the 19th century. Preiļi Palace is an outstanding example of manor architecture from the era of Latgale historicism (Neo-gothic Eclecticism). The fire of 1978 destroyed the upper part of the building and since then the palace has gradually turned into seemingly hopeless ruins. The heritage professionals asked to carry out urgent palace conservation works; however, their voices were not heard. Nevertheless, thanks to the measures taken by the Preiļi Municipality Council, in 2016 the rebirth of the palace in terms of its architectural appearance was initiated. Phase I of the renovation of the palace was completed in 2017 and included the renovation of the facade, roof and porch. The heritage community was impressed by the fast improvement of the palace achieved through restoration works by the local construction company. Initial concerns regarding the lack of experience and competence were erased by careful and responsible work carried out by the local craftsmen, as well as by their understanding of the historically used traditional materials, technologies (they used lime plaster mix that corresponds to the original in terms of its content) and the concept of authenticity.

J. Dambis

Attēli / photos: J. Dambis

RĪGAS DOMA ĒRĢĒĻU PROSPEKTA RESTAURĀCIJA

Adrese: Herdera laukums 6, Rīga

Īpašnieks: Latvijas evaņģēliski luteriskā baznīca

Izpēte: Aida Podziņa, Kaspars Putriņš, Elita Grosmane, Indra Tuņa;
restaurācijas darbi: Aida Podziņa, Vilnis Muižnieks, Kārlis Šverns, Andris Podziņš, Andra Oto-Hvoinska, Inga Svarinska, Kaspars Burvis, Kārlis Rubenis, Alvis Melbārdis

Finansējuma avoti: pašfinansējums, Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes Kultūras pieminekļu izpētes un glābšanas programma, Valsts kultūrkapitāla fonds

Restaurācijas laiks: 1999–2017

Rīgas Doma baznīcas ērģeļu prospekta restaurācijas nepieciešamība apzināta jau 1999. gadā, kad ērģeļu telpā tika konstatēts pelējums, netīrība. Kokgriezumi bija salīmēti ar skaidām un citiem materiāliem, prospekta konstrukcija nestabila. Prospekta senākā daļa radīta 1601. gadā. Sākotnēji instrumenta apbūve bijusi kā šķapis ar atveramu priekšējo daļu. 18. gadsimtā objekts modernizēts, tam pievienojot barokālus akantu spārnus (šī kompozīcija saglabājusies mazajā jeb rikpozitīva prospektā) un, ērģeles paplašinot, stabuļu saišķus ar rokoko dekoru prospekta malās. Gadsimtu gaitā pielāgoti un remontēti arī atsevišķi kokgriezumi vai to fragmenti, mainot arī krāsojumu.

Restaurācijā nostiprināta prospekta konstrukcija, salaboti un līdz sākotnējam krāsojumam atīrīti dekoratīvie kokgriezumi. Nekad šis mākslas darbs šādi nav izskatījies – tagad zeltījuma ietvērumā var novērtēt gan manierisma fantāzijas, gan rokoko debeszilo svētlaimei, gan baroka spēcīgos akantu vijumus. Ir saglabāti vērtīgie 400 gadu laikā iegūtie uzslāņojumi. Informācija par restaurācijas gaitā konstatēto apkopota izpētes sējumā.

RESTORATION OF THE CASE OF THE RIGA CATHEDRAL ORGAN

Address: Herdera laukums 6, Rīga

Owner: the Evangelical Lutheran Church of Latvia

Research by: Aida Podziņa, Kaspars Putriņš, Elita Grosmane, Indra Tuņa;
restoration work by Aida Podziņa, Vilnis Muižnieks, Kārlis Šverns, Andris Podziņš, Andra Oto-Hvoinska, Inga Svarinska, Kaspars Burvis, Kārlis Rubenis, Alvis Melbārdis

Sources of financing: own funds, the Cultural Monument Research and Rescue Programme of the National Heritage Board, the State Culture Capital Foundation

Restoration period: 2011–2017

The need to restore the case of the Riga Cathedral organ was identified already back in 1999 when mould and dirt were found in the organ chamber. The wood carvings had been glued together using chippings and other materials, and the case structure was unstable. The oldest part of the case was created in 1601. Originally, the instrument console was designed as a cabinet with an opening front part. In the 18th century, the case was modernised by adding acanthus wings in a Baroque style (this composition has been preserved in the case of the small or the so-called positive organ) and, after enlarging the organ, pipe bundles were added with Rococo decor along the sides of the case. Over the centuries, some individual wood carvings or their fragments have been customised and fixed, also by changing their painting.

During restoration, the construction of the case was stabilised and the decorative wood carvings were fixed and cleaned down to the original paint. This work of art has never looked the way it looks now – the golden casing allows the viewer to appreciate the fantasies of Mannerism, the azure euphoria of Rococo and the explicit twines of Baroque acanthi. The valuable layers made over the period of 400 years have been preserved. The discoveries made during the restoration are outlined in a scholarly publication.

D. Čoldere

RĪGAS DOMA ĒRGELU LUKTU MARGU GLEZNOJUMU RESTAURĀCIJA

Adrese: Herdera laukums 6, Rīga

Īpašnieks: Latvijas evaņģēliski luteriskā Baznīca

Restaurācija darbu izpildītāji: Laura Kristlība, Irbe Grīnberga, Dace Pāže, Maija Tirzīte, Ieva Alksne, Daiga Krūze; gleznotājs, ikonogrāfs Aleksejs Koškins

Finansējuma avoti: Saeimas mērķfinansējums

Restaurācijas laiks: 2017

Balkoni jeb luktas baznīcas rietumu galā ar gleznojumiem izveidotas ap 1738. gadu. Laikā no 2017. gada 2. novembra līdz 22. decembrim baznīcā norisinājās intensīvs restauratoru darbs – tika restaurēti 18 augšējā balkona pildīņi ar sižetiem no Jaunās Derības un atsegts margas marmorizētais krāsojums. Veicot gleznu izpēti, konstatēts, ka to kompozīcija un krāsu gamma veido vienotu ansambli, tomēr atšķirības cilvēku figūru un seju veidojumā liecina par vairāku autoru darbu. Iepriekšējās – nedatētās – restaurācijas laikā gleznas pārklātas ar jaunu lakas kārtu, veicot nelielus papildinājumus krāsu slāņa zudumu vietās. Arī šoreiz uzdevums bija atbrīvot virsmas no netīrumiem, nostiprināt krāsu slāni un pārklāt to ar jaunu aizsargslāni, necenšoties izlabot tehnoloģiskās nepilnības (krāsu slāņa krokojumi un pārrāvumi), kas izveidojušās gleznošanas laikā; tonēt vienīgi mehānisko zudumu vietās, tādējādi mākslas darbam nodrošinot turpmāku eksistenci labā vizuālā kopskatā – vienotā veselumā ar visu baznīcas rietumu gala dekoratīvo kompozīciju.

RESTORATION OF THE PAINTINGS OF THE RIGA CATHEDRAL ORGAN GALLERY RAILINGS

Address: Herdera laukums 6, Rīga

Owner: the Evangelical Lutheran Church of Latvia

Restoration by: Laura Kristlība, Irbe Grīnberga, Dace Pāže, Maija Tirzīte, Ieva Alksne, Daiga Krūze, and painter, iconographer Aleksejs Koškins

Source of financing: a government grant

Restoration period: 2017

The balconies or galleries at the west end of the church that are decorated with paintings were built around 1738. Intensive restoration work took place at the church from 2 November to 22 December 2017. All together, 18 panels of the upper balcony with images from the New Testament were restored and the marmorised paint of the railing was revealed. In the course of examination of the paintings, it was found that their composition and the range of colours form one ensemble, however, the differences in the depiction of human figures and faces indicate that there might have been several authors contributing. During the last (undated) restoration, the paintings were covered with a new layer of lacquer and subjected to minor additions in places where the paint layer had disappeared. As in the earlier restorations, the task was to clean the surfaces from dirt, as well as to consolidate the paint layer and cover it with a new protective layer without trying to improve the technological imperfections (wrinkles and gaps in the paint layer) that have developed during the process of painting. Furthermore, it was agreed to perform shading only in places of mechanical losses, thus ensuring that the work of art has a great visual appearance and can be viewed as a seamless whole with the entire decorative composition of the west end of the church.

D. Čoldere

Attēli / photos: U. Muzikants

MENCENDORFA NAMA JUMTA SEGUMA ATJAUNOŠANA

Adrese: Grēcinieku iela 18, Rīga

Valdītājs: VAS “Valsts nekustamie īpašumi”; lietotājs: Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs

Projekts: SIA “Arhitektes Ināras Caunītes birojs”; darbu veicējs: SIA “PRO DEV”, darbu vadītājs Andrejs Kalniņš, darbu vadītāja palīgs Pāvels Rošiors; būvuzraugs Kārlis Karlsons

Finansējuma avoti: pašfinansējums

Restaurācijas laiks: 2017

20. gs. 90. gadu sākumā Mencendorfa nama (17./18. gs. Rīgas pilsoņa nama) ēkas jumts (trīsstāvu korpusa ielas puses plakne), veicot ēkas restaurācijas darbus, iesegts ar Vecrīgā savāktiem vairāku veidu 18.–19. gs. “S veida” māla dakstiņiem, veidojot vienīgo šāda veida kolekciju Rīgā. Diemžēl liela daļa dakstiņu kopš restaurācijas (darbus no 1987. līdz 1992. gadam veica Polijas firma “PKZ”) bija neatgriezeniski bojāta, daudz zudumu. Jumta seguma un pieslēgumu defektu un laikā neveiktu remontu dēļ bija nepieciešami plaši atjaunošanas darbi.

Atjaunojot jumta segumu, vēsturiskie dakstiņi, pēc Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes speciālistu lūguma, tika lietoti atkārtoti – tātad jau trešo reizi. Tagad tie sedz muzeja t. s. Mazās ēkas jumtu ielas pusē. Segumu veidojošie dakstiņi nav vienādi, cits citam precīzi nepieguļ, tādēļ lietots savulaik izplatīts, bet aizmirsts paņēmieni – dakstiņu piezīšana ar kaļķu javu. Ar gandarījumu jāatzīst, ka, izmantojot iepriekš neaprobētus armētās javas materiālus, šis sākotnēji projektā neparedzētais darbs paveikts patiešām labi. Prieks! Tas ir vienīgais šāda veida dakstiņu seguma paraugs Rīgā.

RENOVATION OF THE ROOF COVERING AT THE MENTZENDORFF'S HOUSE

Address: Grēcinieku iela 18, Rīga

Owner: the State Joint Stock Company *Valsts nekustamie īpašumi*

Tenant: the Museum of the History of Riga and Navigation

Design by: SIA *Arhitektes Ināras Caunītes birojs*; contractor SIA *PRO DEV*; manager Andrejs Kalniņš; assistant manager Pāvels Rošiors; inspector Kārlis Karlsons

Source of financing: own funds

Restoration period: 2017

In the early 1990s, during the restoration of the building, the roof of the Mentzendorff's House (the 17th–18th century dwelling house), particularly the streetside part of the roof covering of the three-storey block, was installed with several types of the 18th–19th century S-type clay tiles collected from other sites in Old Riga creating a unique collection of such a type in Riga. Unfortunately, since the restoration (works from 1987 to 1992 were performed by Polish company *PKZ*) numerous tiles have been damaged beyond repair and lost. Due to the defects of the roof covering and connections, and because of the delayed repair work an extensive renovation was required.

When restoring the roof covering, the historical tiles — upon request by the experts of the National Heritage Board — were reused for the third time. Now they cover the streetside part of the roof of the museum, or the so-called Small house. Since the tiles were not similar and did not fit precisely, the tile gaps were sealed with lime mortar. We are delighted to see that, although unproven reinforced mortar materials were used, this initially unintended task was executed in good quality. It is the only example of the clay tile roof covering of such a type in Riga.

P. Blūms

RĪGAS SV. JĒKABA KATOĻU BAZNĪCAS FASĀŽU RESTAURĀCIJA UN APDĀRES ATJAUNOŠANA

Adrese: Jēkaba iela 9, Rīga

Īpašnieks: Rīgas Metropolijas Romas katoļu baznīcas kūrīja

Restaurācijas projekta autori: SIA "Arhitektoniskās izpētes grupa"

Restaurācijas darbu izpildītāji: AS "Būvuzņēmums Restaurators", darbu vadītājs Dāvis Priede; SIA "AQUA LATVIA", darbu vadītājs Jānis Valdis Platais

Finansējuma avoti: Rīgas dome

Restaurācijas laiks: 2017

Sv. Jēkaba baznīca ir viena no senākajām ēkām Rīgā – tā celta 1225. gadā. Pašreizējais tās apjoms pakāpeniski veidojies vairāku gadsimtu laikā. Fasādes mūrētas no dažādu būvperiodu ķieģeļiem, papildinātas ar dabīgā akmens elementiem, apmestajiem laukumiem.

Fasāžu tehniskais stāvoklis kopumā vērtējams kā labs. Vietām novērojami pamatmateriālu virsmas zudumi, virsmas atslāņošanās un pulverizācija, bioloģiskais apaugums, virsmas nomelnēšana, mūrējuma šuvju izbīrumi. Restaurācijas galvenais uzdevums – apstādināt fasāžu eroziju, konservēt, veikt fasāžu labojumu un rekonstrukcijas darbus tādā apmērā, kas maksimāli saglabātu oriģinālo substanci. Darbi veikti, detalizēti izvērtējot katra uzslāņojuma vēsturisko vērtību. Daudz diskutēts par risinājumiem, kas būtu pēc iespējas atbilstoši ēkai ar tik augstu vēsturisko un sakrālo nozīmi. Restaurācijas darbu rezultātā ēka ieguvusi pārliciecināšu kopēju vizuālu izskatu, kas eksponē liecības par ēkas sarežģīto un ilgstošo būvēsturi.

RESTORATION OF THE FACADE OF THE RIGA ST. JACOB'S CHURCH

Address: Jēkaba iela 9, Rīga

Owner: the Riga Metropolitan Roman Catholic Curia

Restoration design by: SIA *Arhitektoniskās izpētes grupa*

Restoration by: AS *Būvuzņēmums Restaurators*, manager Dāvis Priede;

SIA *Aqua Latvia*, manager Jānis Valdis Platais

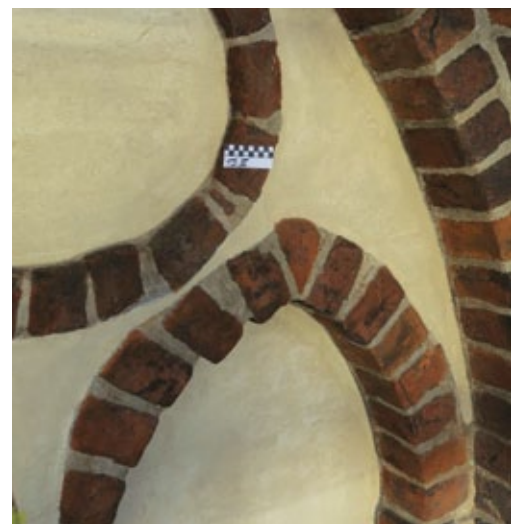
Source of financing: the Riga City Council

Restoration period: 2017

The St. Jacob's Church is one of the oldest buildings in Riga — it was built in 1225. Its current volume has developed gradually over several centuries. The facades are made of bricks of various construction periods and complemented with natural stone elements and plastered areas.

Overall, the technical condition of the facades can be described as good. In places the loss of the surface of the base material can be observed. There is also surface detachment and pulverization, as well as surface darkening and crumbling along the plaster seams noticeable. The goal of the restoration was to stop erosion of the facades, and to conserve and carry out the facade correction and reconstruction works to the extent necessary to preserve the original appearance as much as possible. The work was carried out based on close assessment of the historical value of each layer. There were extensive discussions about the solutions that could be the most appropriate for a building of such a high historical and sacral profile. As a result of the restoration work, the building has acquired a convincing overall visual appearance that shows evidence of the complicated and long construction history of the building.

I. Jekševica

DŽĪVOJAMĀS ĒKAS PĀRBŪVE RĪGĀ, RAIŅA BULVĀRĪ 5/6

Īpašnieks: Valsts akciju sabiedrība “Valsts nekustamie īpašumi”, pasūtītājs: SIA “6. dimensija”

Projekts: SIA “SARMA & NORDE Arhitekti”, darbu izpildītāji: SIA “IMG Constructor”, arhitekts Jānis Norde, interjera risinājumi “Stylt Trampoli AB”, atbildīgais būvdarbu vadītājs Aivars Pļavenieks, kamīnu restaurācija: Sandis Cvetkovs, dekoratīvā krāsojuma restaurācija: Lolita Hermsa, koka kāpņu restaurācija: Rīgas mākslas un mediju tehnikums, SIA “Celtnieks Mēbeles”

Finansējuma avoti: pašfinansējums

Restaurācijas laiks: 2014–2017

Objektā ietilpst piecas būves, tostarp ēka Rīgā, Raiņa bulvārī 5 (arhitekts Viktors de Grabe, 1879), un ēka Raiņa bulvārī 6 (arhitekts Kārlis Heinrihs Ēmke, 1881). Tās celtas kā īres nami, kuru fasāžu apdarē un interjeros izmantoti dažādu vēsturisko stilu dekoratīvie elementi.

Abas ēkas padomju laikā tika pārvērstas līdz nepazīšanai, tādēļ nebūtu brīnums, ja jaunie saimnieki nevēlētos rēķināties ar kultūrvēsturiskām vērtībām. Tomēr kultūras matojuma nozīme tika izprasta – ēkas rekonstruētas un pārbūvētas, veidojot vienotu viesnīcu kompleksu. Telpu plānojumi pielāgoti mūsdienu papildfunkcijām. Interjeros saglabāta daļa vēsturiskās apdares elementu, kas integrēti jaunajos risinājumos. Restaurētas 14 krāsnis, koka un betona kāpnes, ārējās logu vērtnes ielas fasādēs, kāpņu telpas flīžu apdare, dekoratīvā krāsojuma fragments, kas atklāj laikmetam raksturīgās jūgendstila tendences.

Restaurācijas procesā izveidota funkcionāli pārdomāta un mūsdienu prasībām atbilstoša viesnīcas ēka, kurā saglabātas arī vēsturiskās detaļas.

RECONSTRUCTION OF THE RESIDENTIAL BUILDING IN RIGA AT RAINA BULVĀRIS 5/6

Owner: State Joint Stock Company *Valsts nekustamie īpašumi*, commissioner: SIA *6. dimensija*

Address: Grēcinieku iela 18, Rīga

Design by: SIA *SARMA & NORDE Arhitekti*, contractor: SIA *IMG*

Constructor, architect Jānis Norde, interior solutions by Stylt Trampoli AB, construction manager Aivars Pļavenieks, the fireplace restoration specialist Sandis Cvetkovs, the decorative paint restoration specialist Lolita Hermsa, the restoration of timber stairs by Riga Art and Media School and SIA *Celtnieks Mēbeles*

Source of financing: own funds

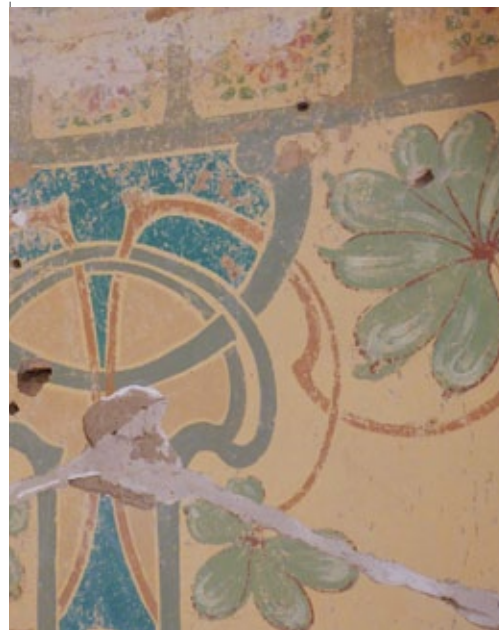
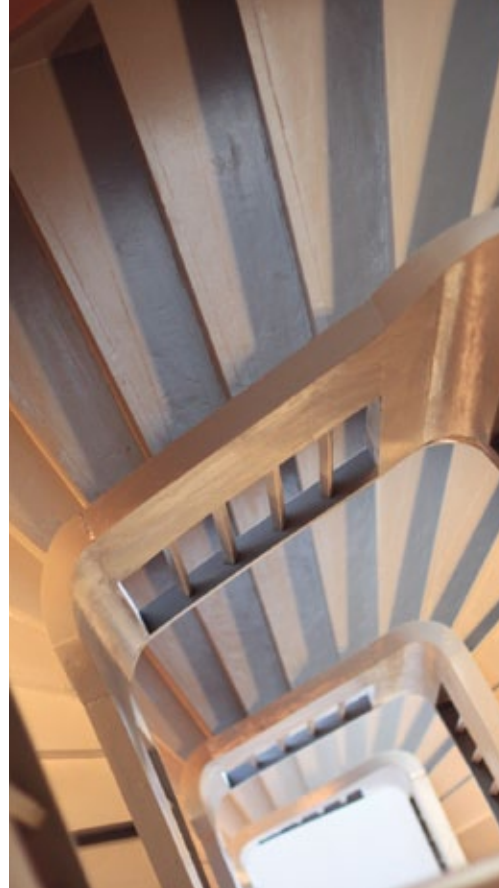
Restoration period: 2014–2017

The site comprises five buildings, including the building in Riga at 5 Raina bulvāris (architect Victor de Grabbe, 1879) and the building at 6 Raina bulvāris (architect Karl Heinrich Ehmke, 1881). They were built as tenement houses, featuring decorative elements of various historical styles evident in the facade and interior finishes.

During the soviet times, the buildings were totally neglected, therefore, it would not come as a surprise if the new owners disregarded the cultural values. However, the heritage value of the buildings was appreciated and they were reconstructed and rebuilt creating a single hotel complex. The planning of the premises was adjusted for modern auxiliary functions. The historical finishes integrated in new solutions have been partially preserved. Overall, 14 stoves were restored, as well as timber and concrete stairs, the external window casements on the facades facing the street, the tile finish in the staircase and a fragment of decorative paint that reveals the art nouveau trends characteristic to that era.

In the process of restoration, a functionally well-planned and modern hotel building has been created showing due respect and preserving some historical elements.

I. Jekševica, J. Dambis

BĒRNU ROTAĻU ISTABAS RESTAURĀCIJA

Adrese: Alberta ielā 12, dz. 9., Rīga, Jaņa Rozentāla un Rūdolfa Blaumaņa muzejs

Nomnieks: Memoriālo muzeju apvienība

Restaurācija darbu izpildītāji: atbildīgā restauratore: Gunita Čakare, restauratori: Sandra Priežčiekure, Vladislavs Tjurins, Ieva Liepa, Olga Ceple; kokgriezējs Zigfrīds Priežčiekurs; daiļkrāsotāja Ineta Liepa

Finansējuma avoti: Valsts kultūrkapitāla fonds, Valsts līdzfinansējums, pašfinansējums

Restaurācijas laiks: 2014–2017

Nams celts 1903. gadā pēc arhitektu Konstantīna Pēkšēna un Eižena Laubes projekta. Piekta stāva dzīvokli arhitekts Pēkšēns bija paredzējis gleznotājam Janim Rozentālam un viņa ģimenei, dzīvokli gleznotāja ģimene izmantoja no 1904. līdz 1915. gadam. No 1906. līdz 1908. gadam kā apakšnieks šai dzīvoklī periodiski uzturējies rakstnieks Rūdolfs Blaumanis. Kopš 1973. gada dzīvoklī atrodas Jaņa Rozentāla un Rūdolfa Blaumaņa muzejs, kurā secīgi notiek interjera atjaunošanas darbi. Viens no tiem – Bērnu rotaļu istabas restaurācija.

Lai arī telpā veikti regulāri remontu, restaurācijas darbu laikā demontējot sekundāros uzslāņojumus, konstatēts, ka tā ir sliktā tehniskā stāvoklī – būtiski apmetuma un skalu pinuma bojājumi.

Darbu gaitā restaurēts apmetums, būvgaldniecība un tās apdare – āderējums, parkets. Iekļaujot oriģinālos krāsojuma fragmentus, atjaunota sienas apdāres sistēma, kas saistāma ar Rozentālu ģimenes uzturēšanos dzīvoklī.

Izveidota telpa, kas veiksmīgi parāda attiecīga laikposma pilsoniskā interjera apdāres principus.

RESTORATION OF THE CHILDREN'S PLAYROOM

Address: Alberta iela 12–9, Rīga, Jaņa Rozentāla un Rūdolfa Blaumaņa muzejs

Tenant: the Association of Memorial Museums

Restoration by: leading restorer Gunita Čakare and restorers Sandra Priežčiekure, Vladislavs Tjurins, Ieva Liepa, Olga Ceple; woodcarver Zigfrīds Priežčiekurs; painter Ineta Liepa

Source of financing: the State Culture Capital Foundation, government grant, own funds

Restoration period: 2014–2017

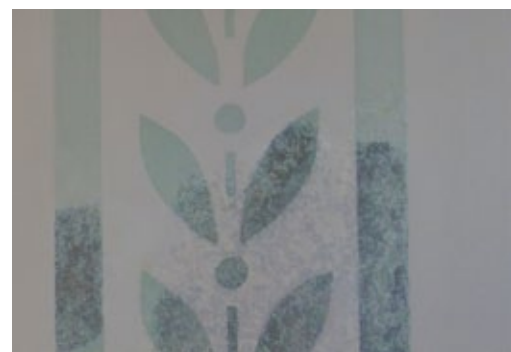
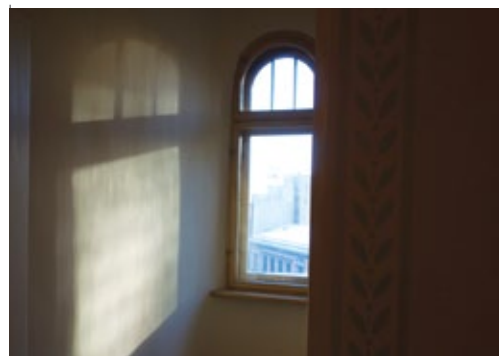
The building was built in 1903 based on the design by architects Konstantīns Pēkšēns and Eižens Laube. Architect Pēkšēns had planned the apartment on the fifth floor for painter Janis Rozentāls and his family, where they lived from 1904 to 1915. From 1906 to 1908 the apartment was periodically sublet to writer Rūdolfs Blaumanis. Since 1973, the apartment houses the Janis Rozentāls and Rūdolfs Blaumanis Museum where gradual interior renovation work has taken place. The renovation work included the restoration of the children's playroom.

Although the room has been regularly repaired, during the elimination of secondary layers it was found that the room is in a poor technical condition, namely, there is major plastering and lathing damage.

Consequently, the plaster, construction timber and its finish (rustification, parquet) were restored. By preserving the original painting fragments, the wall finishing system was restored, which can be linked to the time the Rozentāls family lived there.

As a result, a room successfully demonstrates the principles of the bourgeois interior finish of the respective period of time.

I. Jekševica

VIDZEMES
REĢIONS

VIDZEME
REGION

ĒVELES LUTERĀŅU BAZNĪCAS ĒRGĒĻU RESTAURĀCIJA

Adrese: Ēveles luterāņu baznīca, Ēveles pagasts, Burtnieku novads

Īpašnieks: Ēveles evaņģēliski luteriskā draudze

Restaurators: Mikus Dzenītis, SIA "Dzenītis konsultācijas un restaurācija"

Finansējuma avoti: Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes Kultūras

pieminekļu izpētes un glābšanas programma

Restaurācijas laiks: 2014, 2015, 2017

Ērģeles (1874) būvējis Frīdrihs Veisenborns no Jēkabpils, Mikus Dzeniņa sagatavotajā restaurācijas pasē minēts, ka atsevišķas metāla stabules izgatavojis Alvis Melbārdis.

2014. gadā tika veikta detalizēta ērģeļu apskate, kurā konstatēta metāla daļu korozija un koka detaļu nodilums. Restaurācijas uzdevums paredzēja veikt instrumenta un ērģeļu telpas detalizētu tīrīšanu, zudušo vai neatgriezeniski bojāto detaļu nomaiņu, stabuļu intonēšanu un skaņošanu, spēles galda remontu un reģistru slēgu atjaunošanu. Restaurācija noritēja trīs posmos.

Mūsu baznīcās esošajām ērģelēm primārais uzdevums ir piedalīties dievkalpojumos, veidojot to muzikālo pavadījumu, tāpēc to restaurācija ir arī instrumenta pamatdarbības spēju atjaunošana. Restauratoram vajadzēja rast veidu, kā saglabāt iespējami daudz instrumenta oriģinālo detaļu un nodrošināt mūzikas instrumenta oriģinālo skaņējumu. Lai veiktu tīrīšanu, nācās demontēt ērģeļu detaļas, novērtēt to funkcionēšanas iespējas, nepieciešamības gadījumā detaļas pilnībā vai daļēji nomainot. Restaurācijas darbu rezultātā ērģeles atguvušas labo skaņējumu, maksimāli saglabājot ne tikai instrumenta uzbūvi, bet arī oriģinālās detaļas.

RESTORATION OF THE ORGAN AT THE ĒVELE LUTHERAN CHURCH

Address: Burtnieku novads, Ēveles pagasts, Ēveles luterāņu baznīca

Owner: the Ēvele Evangelical Lutheran Congregation

Restorer: Mikus Dzenītis, SIA *Dzenītis konsultācijas un restaurācija*

Source of financing: the National Heritage Board, the Cultural Monument

Research and Rescue Programme

Restoration period: 2014, 2015, 2017

The organ was built in 1874 by Friedrich Weissenborn from Jēkabpils; a restoration certificate prepared by Mikus Dzenītis states that some metal pipes were crafted by Alvis Melbārdis.

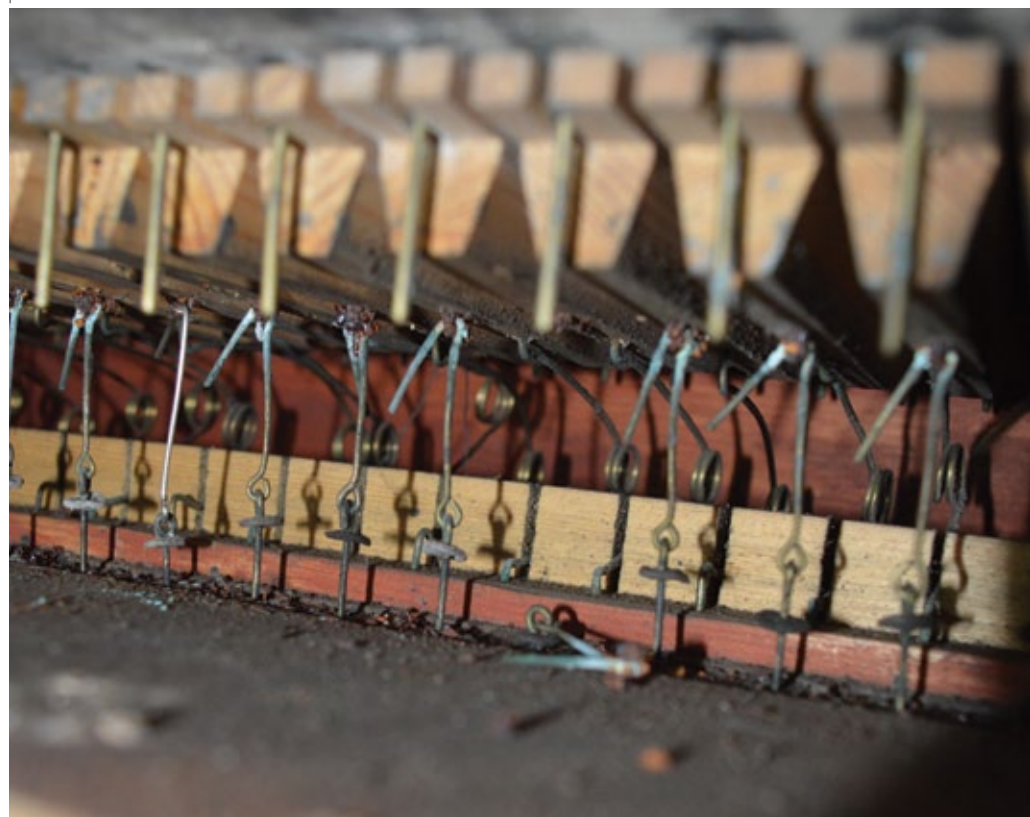
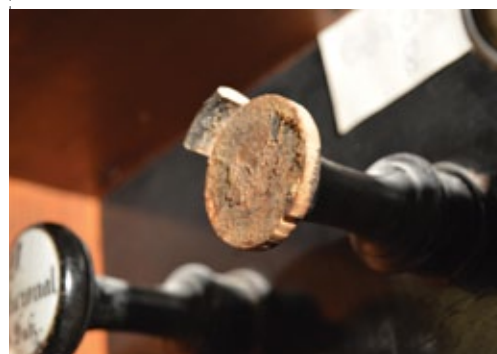
In 2014 a close inspection of the organ took place finding that certain metal parts had started to corrode, while some wooden parts have deteriorated.

The goal of restoration was to perform a scrupulous cleaning of the musical instrument and the organ chamber, replace its lost or adversely damaged parts, carry out intoning and tuning of pipes, and repair the console, including the renovation of stop knobs. The restoration took place in three stages.

The primary task of the organ in a church is to provide accompaniment in the church service, therefore its restoration also implies the recovery of the primary function of the instrument. The restorer had to find a way to preserve the instrument's original parts and ensure its original sound at maximum capacity. To clean the instrument, some parts required dismantling and the assessment of functionality; if required, the parts were fully or partly replaced.

After the restoration, the organ has recovered a great sound, while not only its original construction, but also the original parts have been preserved as much as possible.

D. Čoldere

OLERU MUIŽAS SIENU GLEZNOJUMU RESTAURĀCIJA

Adrese: Oleru muiža, Oleri, Jeru pagasts, Rūjienas novads

Apsaimniekotājs: biedrība "Oleru muiža"

Restaurācijas darbu izpildītāji: restauratores Natālija Jātniece, Lolita Hermsa un Irbe Grīnberga

Finansējuma avoti: Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes Kultūras pieminekļu izpētes, konservācijas un restaurācijas programma

Restaurācijas laiks: 2016–2017

Oleru muižas kungu māja celta 18. gs. 80.–90. gados agrīnā klasicisma stilā. Tajā ilgstoši – secīgi un pamatoti – notiek atjaunošanas darbi, ievērojot tradicionālās būvniecības metodes un lietojot atbilstošus materiālus. Viens no darbu posmiem ir gleznojumu konservācija un restaurācija t. s. Medaļonu istabā.

Telpā krāsojuma kompozīcija veidota, vizuāli sadalot sienas plaknes iluzoros rāmjos, kas balstās uz cokola daļas. Virs durvju ailām supraporti. Ierāmējumu vidusdaļās – medaļoni ar dažādu laiku domātāju portretiskiem motīviem profilā.

Veikta gleznojumu attīrīšana no putekļu slāņa, kā arī konservācija, mākslinieciskā restaurācija bez papildinājumiem. Attīrīts un konservēts arī atbilstošais krāsojums ap gleznojumiem, pilnībā atjaunojot sākotnējo telpas interjera apdares kompozicionālo risinājumu. Plaisu vietas pildītas ar kaļķa javu un tonētas, izmantojot vēsturiskos krāsu sastāvus. Mākslinieciskās restaurācijas laikā strikti ievērotas oriģinālā krāsojuma robežas, izvairoties no mūsdienu estētiskiem uzlabojumiem.

Pēc restaurācijas telpa ieguvusi pārliciecināmu vēsturisku un māksliniecisku veidolu, kas liecina par noteikta laikposma estētisko skatījumu uz telpu interjeru un vidi.

RESTORATION OF THE WALL PAINTINGS AT THE OLERI MANOR

Address: Rūjienas novads, Jeru pagasts, Oleri, Oleru muiža

Managing Entity: society *Oleru muiža*

Restoration by: Natālija Jātniece, Lolita Hermsa and Irbe Grīnberga

Source of financing: the National Heritage Board, the Cultural Monument Research and Rescue Programme

Restoration period: 2016–2017

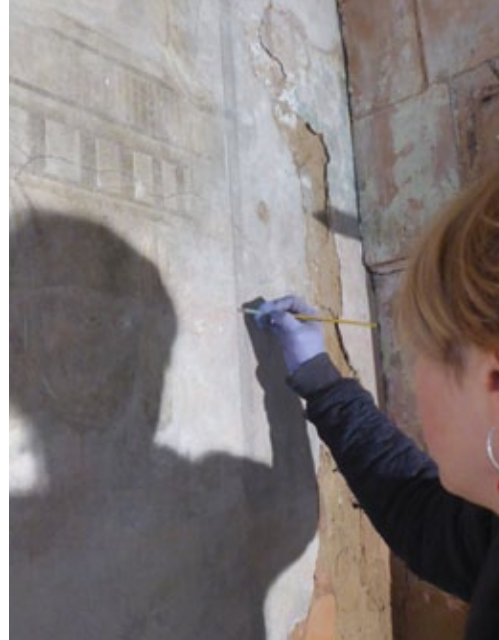
The Oleri Manor Master House was built in the 1780s–1790s in the early Classicism style. Following the requirements of restoration, the renovation work has been ongoing for many years taking into account the traditional building techniques and using the corresponding materials. Part of the work covers the conservation and restoration of paintings in the so-called Medallion Hall.

The colouring in this room has been achieved by visually dividing the wall surfaces into illusive frames that are based on the plinth section. There is an overdoor above every door opening. In the centre of each frame there is a medallion with profile portraits of scholars from various historical periods.

The paintings were cleaned by removing a layer of dust. They were conserved and artistically restored without any additions. Also the corresponding colouring around the paintings was cleaned and conserved thus fully restoring the Hall's original interior finish design. The cracks were filled with lime mortar and toned using historical paint ingredients. During the restoration, the edges of the original painting were kept avoiding modern aesthetic improvements.

After the restoration, the Hall has acquired a convincing historical and artistic appearance that demonstrates the aesthetic interior and environment conventions of a certain historical period.

I. Jekševica

Attēli / photos: L. Hermsa, I. Zemīte

PAVILJONA – ROTONDAS RESTAURĀCIJA

Adrese: Tempļakalna parks, Alūksne

Īpašnieks: Alūksnes novada pašvaldība

Restaurācijas projekts: Artūrs Lapiņš, SIA "Arhitektoniskās izpētes grupa", darbu vadītājs Juris Pavlovs, darbu veicējs SIA "INBUV", arheoloģiskā izpēte: Uldis Kalējs

Finansējuma avoti: Eiropas Reģionālās attīstības fonds, valsts budžeta dotācija, pašfinansējums

Restaurācijas darbu laiks: 2017

Alūksnes muižas parks ar parka būvēm un bagātu ainavu ir izcila kultūrvēsturiska vērtība Latvijā. Parku veidošanu gandrīz gadsimta garumā rosinājusi muižas īpašnieku Fītinghofu dzimta. Tajā atspoguļojas 18. gadsimta otrās puses un 19. gadsimta dāru mākslas tendences, kā arī parks izceļas ar ievērojamo platību un kopējās kompozīcijas viengabalainību. Viens no vizuāli nozīmīgiem akcentiem parka ainavā ir tempļa kalns – sens latgaļu pilskalns, uz kura 1807. gadā barons fon Fītinghofs licis uzcelt granīta rotundu par godu Ziemeļu kara notikumiem Latvijā. Rotondas granīta elementi laika gaitā un nokrišņu ietekmē bija deformējušies – draudēja būves sabrukšana. Restaurācijas procesā sarežģītos apstākļos veikta deformāciju izlīdzināšana, konstruktīvās sistēmas nostiprināšana, granīta elementu šuvju aizpildīšana. Objekts restaurēts, maksimāli saglabājot oriģinālo substanci un ievērojot autentiskuma saglabāšanas principus. Pateicoties pašvaldības rūpēm, vairākas parka būves ir restaurētas, un pilsētas identitātes spēcīgākā zaļā rotā iegūst arvien koptāku un sakārtotāku koptēlu.

RESTORATION OF THE ROTUNDA AT THE ALŪKSNE MANOR PARK

Address: Alūksne, Tempļakalna parks

Owner: the Alūksne Municipality Council

Restoration design by: Artūrs Lapiņš, SIA *Arhitektoniskās izpētes grupa*, manager Juris Pavlovs, contractor SIA *INBUV*, archaeological researcher Uldis Kalējs

Source of financing: the European Regional Development Fund, a government grant, own funds

Restoration period: 2017

The Alūksne Manor Park with all its park constructions and rich landscape is an outstanding cultural value of Latvia. The Vietinghoff family, who were the owners of the estate, promoted the creation of the park for almost a century. The park reflects the trends of garden art of the second half of the 18th century and the 19th century, and it is unique for its large area and the integrity of the entire composition. One of the landmarks in the park landscape is the Temple Hill, a historical Latgalian hillfort where Baron von Vietinghoff in 1807 commissioned the construction of a granite rotunda to commemorate the events of the Northern War that took place in the territory of the modern-day Latvia. Affected by time and weather, the granite elements of the rotunda were deformed that could have led to the collapse of the structure. The restoration was challenging; however, the restoration specialists succeeded in levelling out the deformations, stabilising the construction system and filling the seams of granite elements. By following the authenticity preservation principles the rotunda was restored preserving the original substance as much as possible. Thanks to the efforts made by the municipality, a number of park constructions have been restored, and the town's greenest landmark looks well maintained.

J. Dambis

Attēli / photos: J. Rāga, A. Grīvnieks

CESVAINES PILS MŪZIKU ISTABAS GRIESTU PLAFONA REŠTAURĀCIJA

Adrese: Pils iela 1, Cesvaine, Cesvaines novads

Īpašnieks: Cesvaines novada dome

Restaurācijas projekta autori: Gunārs Grīnfelds, Zinaida Grīnfelde

Restaurācijas darbu izpildītāji: stuka dekora virsmas attīrīšanas un polihromijas izpēte – restauratores Līgas Jansones vadībā; stuka dekora restaurācija – restauratora Gunāra Grīnfelda vadībā; dekora polihromijas restaurācija – restauratores Zinaidas Grīnfeldes vadībā

Finansējuma avoti: Valsts kultūrkapitāla fonds, Cesvaines novada pašvaldība, mērķziedojumi

Restaurācijas laiks: 2017

Cesvaines pils celta (1890–1897) neorenesanses stilā – pēc vācu arhitektu Hansa Otto Frīdriha Jūliusa Grīzebaha un, domājams, Augusta Georga Dinklāga projekta. Tās fasādē un interjera apdarē apvienoti gotikas, renesanses, romānikas un jūgendstila elementi.

Mūziku istabas griestu plafona restaurācija ir secīgs pils atjaunošanas darbu turpinājums. Plafonu rotā reljefs plastisks dekors – dejojoši putti, kuri tur rokās lentītes; tie mijas ar ziedu un augļu groziem.

Pirms restaurācijas darbiem veikta detalizēta griestu apdares izpēte, pēc kuras nolemts rekonstruēt un restaurēt trešo krāsojuma periodu.

Restaurācijas darbu laikā attīrīti plafona veidojumi, noņemts iepriekšējo restaurāciju nekvalitatīvais uzslāņojums, restaurēti un zudumu vietās rekonstruēti stuka veidojumi, dzegu un plafona gludā virsma, dekoratīvais krāsojums. Izstrādātā metodika un izmantotie materiāli ir paraugs turpmākajiem restaurācijas darbiem.

RESTORATION OF THE DECORATED CEILING OF THE MUSICIANS' HALL AT CESVAINE PALACE

Address: Cesvaines novads, Cesvaine, Pils iela 1

Owner: the Cesvaine Municipality Council

Restoration design by: Gunārs Grīnfelds, Zinaida Grīnfelde

Restoration by: cleaning and polychrome research of stucco decor surface led by Līga Jansone; restoration of stucco decor led by restorer Gunārs Grīnfelds, restoration of decor polychrome led by restorer Zinaida Grīnfelde.

Sources of financing: the State Culture Capital Foundation, the Cesvaine Municipality Council, donations

Restoration period: 2017

Cesvaine Palace was built between 1890 and 1897 in the Neo-Renaissance style after the design by German architects Hans Otto Friedrich Julius Grisebach and, likely, August Georg Dinklage. Its facade and interior decorations feature the elements of Gothic, Renaissance, Romanesque and Art Nouveau styles.

Restoration of the decorated ceiling of the Musicians' Hall is a successive continuation of the palace renovation works. The ceiling features a relief plaster decor with dancing birds holding ribbons accompanied with baskets of flowers and fruit.

Before commencing the restoration work, a close survey of the ceiling finishes was carried out that led to a decision to reconstruct and to restore the third paint period.

During the restoration, the ceiling mouldings were cleaned, the layers of the previous low quality restorations were removed, the stucco mouldings were restored and the missing pieces were reconstructed. Furthermore, the smooth surface of cornices and ceiling, and the decorative paint were restored. The methodology developed and the materials used in the restoration process will serve as an example for further restoration work.

I. Jekševica

SĪLEŅU DZĪVOJAMĀS RIJAS JUMTA SEGUMA NOMAIŅA

Adrese: Sīleņi, Rencēnu pagasts, Burtnieku novads

Īpašnieks: Agate Kovisāre, valdītājs: biedrība "Sīleņi"

Darbu veicējs: darbu vadītājs Aivars Rullis, izpildītāji: Atis Vintēns, Kristaps Siktars

Finansējuma avoti: Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes Kultūras pieminekļu izpētes, konservācijas un restaurācijas programma, pašfinansējums
Restaurācijas laiks: 2016–2017

Sīleņu dzīvojamā rija celta 1840. gadā. Unikālā koka celtne ar monumentālo četrslīpju skaidu jumtu ir īpaša vērtība, jo šādas būves Latvijas lauku ainavā sastopamas arvien retāk. Dzīvojamā rija sastāv no dzīvojamās daļas (ēkas DA gals), rijas un piedarba. Piedarbam un dzīvojamajai daļai atsevišķas ieejas, rijas telpā ieeja no piedarba, dzīvojamajai daļai vēlāk piebūvēts dēļu priekšnams. Ēkai divi siltuma centri – krāsns rijā, maizes krāsns un plīts ar dūmeni virtuvē un sildmūriem dzīvojamās telpās. Sētas apbūvē joprojām saglabājusies gulbalku pirtiņa, skaidu plēšamā darbnīca un atjaunotā pagraba ēka. Bijušo klēts vietu pa perimetru iezīmē laukakmens mūra atliekas. Sīleņu dzīvojamās rijas jumta atjaunošana ir nozīmīgs ēkas saglabāšanas ilgtermiņa ieguldījums. Veikta spāru bojājumu labošana, izveidots jauns latojums un kvalitatīvi uzklāts jauns skaidu segums trīs kārtās. Skaidas izgatavotas uz vietas – ar Sīleņos esošo skaidu plēšamo mašīnu. Jumta atjaunošanas laikā demonstrēta skaidu plēšana un organizētas tradicionālo amata prasmju apmācības.

ROOF REPLACEMENT OF THE THRESHING BARN AT SĪLEŅI FARMSTEAD

Address: Sīleņi, Rencēnu pagasts, Burtnieku novads

Owner: Agate Kovisāre, possessor *Sīleņi* assoc.

Contractor: manager Aivars Rullis, craftsmen Atis Vintēns, Kristaps Siktars

Source of financing: the National Heritage Board, the Cultural Monument Research and Rescue Programme, own funds

Restoration period: 2016-2017

The dwelling barn at *Sīleņi* farmstead was built in 1840. The unique timber building with the monumental wooden shake roof of four slopes has a special value, since there are not many roofs of this type left in the rural landscape in Latvia. The dwelling barn consists of the living area (the SE end of the building), the threshing barn and the threshing floor. The threshing floor area and the living area have their own separate entrances, while the barn can be accessed via the threshing floor area. A wooden clad porch was later added to the living area. The building has two heat sources: a stove in the barn, a bread oven and a cooking stove with a chimney in the kitchen and masonry heaters on the side of the living premises. The farm has still preserved a timber bathhouse, the shingle splitting workshop and the renovated cellar. The former barn site is visible through the remains of the stone walls. The renovation of the roof of the dwelling barn at *Sīleņi* is a significant long-term investment in saving the building. The damaged trusses were fixed and new lathing was installed, as well as a new three-layer wooden shake roof was properly installed. The shakes were made on site using the splitting machine available at *Sīleņi*. During the roof renovation, demonstrations of the shake splitting took place and traditional craft classes were held.

J. Dambis

ZEMGALES
REGIONS

ZEMGALE
REGION

VIĻA PLŪDONA DZIMTO MĀJU LEJENIEKI KLĒTS UN RATNĪCAS RĒSTĀURĀCIJA

Adrese: Lejnieki, Ceraukstes pagasts, Bauskas novads

Īpašnieks: Bauskas novada dome

Izpēte: Ina Līne, restaurācijas projekts ratnīcai – SIA “Arhitektes Ināras Caunītes birojs”, klētij – SIA “Livland Group”, darbu izpildītājs SIA “Varss+”, darbu vadītāji Ivars Markovskis, Viesturs Strūka

Finansējuma avoti: Eiropas Lauksaimniecības Fonds lauku attīstībai, pašfinansējums, Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes Kultūras pieminekļu izpētes, konservācijas un restaurācijas programma
Restaurācijas laiks: 2017

Dzejnieka Viļa Plūdoņa muzejs Lejniekos izveidots 1936. gadā. Lejnieku sēta ir sena un raksturīga Zemgalei. Klēts un kūts bija nonākušas avārijas stāvoklī, padomju laikā zaudējušas daļu apjoma un nemākulīgi remontētas. 2013. gadā veikta izpēte ar mērķi konstatēt oriģinālo substanci un izstrādāt restaurācijas programmu. Klēts atjaunota sākotnējā izskatā, darbu laikā to pilnībā demontējot un nogādājot darbnīcā, kur protezēti bojātie elementi. Ēkai atjaunots sākotnējais plānojums, restaurētas ārdurvju vērtnes un logi, grīdas un pārsegumi. Jumta konstrukcija izbūvēta no jauna, precīzi sekojot izpētē iegūtajiem datiem. Līdzīgi risināta arī daļa no kūts restaurācijas darbiem, ņemot vērā, ka tā ir mūra ēka.

Klētī izvietota lauku sadzīves priekšmetu ekspozīcija, bet kūts interpretēta kā ratnīca. Lejnieku sēta ir atguvusi divas nozīmīgas apbūves sastāvdaļas, kas ļaus pilnvērtīgāk uztvert šo Latvijas kultūrvidēi tik nozīmīgo ansambli.

RESTORATION OF A BARN AND A CARRIAGE HOUSE AT VILIS PLŪDONIS'S CHILDHOOD HOME LEJENIEKI

Address: Bauskas novads, Ceraukstes pagasta *Lejnieki*

Owner: the Bauska Municipality Council

Research by Ina Līne, restoration design for the carriage house by SIA *Arhitektes Ināras Caunītes birojs*, restoration design for the barn by SIA *Livland Group*, contractor SIA *Varss+*, managers Ivars Markovskis, Viesturs Strūka

Source of financing: the European Agricultural Fund for Rural Development, own funds, the Cultural Monument Research and Rescue Programme of the National Heritage Board
Restoration period: 2017

The Vilis Plūdonis Museum at his childhood home *Lejnieki* was founded in 1936. *Lejnieki* is an old farmstead traditional to the historical region of Zemgale. The barn and the shippon were in a critical condition; during the soviet times they had lost part of their construction volume and were poorly repaired. In 2013, research was carried out aimed at identifying the original substance and elaborating a restoration plan. The barn was reconstructed in its original appearance starting off with overall disassembling of the building and afterwards moving it to the workshop where the damaged elements were fixed. The building was given back its original arrangement and the doorway casements and windows. Moreover, the floors and overheads were restored. The roof construction was built anew based on precise data acquired through research. Similar actions were also taken in the restoration of the shippon, although it is a stone building. The rural household utensils are exhibited in the barn, while the shippon is offered for viewing as a carriage house. The *Lejnieki* farmstead has recovered two significant elements of its complex – the barn and the carriage house – allowing to fully appreciate this significant cultural value in Latvia.

J. Zilgalvis

Attēli / photos: J. Zilgalvis, A. Kaurāte

ROTMISTRA KONSTANTĪNA JUDINA (1821–1856) KAPA PIEMINEKLIS, AP 1856

Adrese: Bauskas pilsētas Vecie kapi, Biržu iela, Bauska

Īpašnieks: Bauskas novada pašvaldība

Restaurācijas darbu veicēji: SIA "Intarsija", restaurators Gunārs Grīnfelds

Finansējuma avots: Valsts kultūrkapitāla fonds

Restaurācijas laiks: 2017

Smilšakmenī kaltais stēlas tipa piemineklis ir viens no senākajiem memoriālās tēlniecības paraugiem Bauskas Vecajos kapos un liecina par vēlā klasicisma perioda tradīcijām. Uz gludas cokola daļas novietota piramidāli sašaurināta stēla, ko noslēdz frīzes josla un dzega, virs tās cilnī veidots akrotērija motīvs. Stēlai vienā pusē stūros kaltas rozetes, augšdaļā seklā kalumā veidots rāmītī iekomponēts pareizticīgo krusta motīvs. Zem tā kirilicas kursīvā veidots kaligrāfisks uzraksts ar apbedītā dzīves datiem, stēlas otrā pusē veltījuma teksts. Piemineklis jau agrāk remontēts, labojot sīkus izbirumus un neprofesionāli atjaunojot nogāzto augšdaļu. Laika gaitā tā virsma apaugusi ar sūnu, aļģēm un zāli un vietām mehāniski bojāta, vainagojošā daļa nobīdīta. Restaurācijas gaitā piemineklis tīrīts mehāniski un mazgāts ar augstspiediena ūdens iekārtu. Akmens plīsuma vietas un plaisas aizpildītas ar javas masu, lielākās zuduma vietās iestrādāta vara stieples armatūra. Ar mākslīgā smilšakmens javu atjaunoti zudušie fragmenti, pietonētas iepriekšējo labojumu vietas. Pieminekļa virsma apstrādāta ar pretapauguma materiālu. Pēc restaurācijas piemineklis atguvis agrākās estētiskās kvalitātes.

RESTORATION OF THE GRAVESTONE (C. 1856) OF CAVALRY CAPTAIN KONSTANTIN YUDIN (1821–1856)

Address: Bauska, Biržu iela, Bauskas vecā kapsēta

Owner: the Bauska Municipality Council

Contractor: SIA *Intarsija*

Restoration by: Gunārs Grīnfelds

Source of financing: the State Culture Capital Foundation

Restoration period: 2017

The stele type gravestone carved in sandstone is one of the oldest examples of memorial sculpturing at the Bauska Old Cemetery and it shows the sculpture traditions of Neoclassicism. It is a pyramid shaped stele based on a smooth pedestal completed with a frieze and a cornice, and a relief above it has the motif of acroter. One side of the stele features carved roses in the corners, in the top part — a motif of the orthodox cross made in a shallow counter-relief settled in a frame. Below it, there is a calligraphic italicized inscription in Cyrillic showing the dates of birth and death of the person, but on the other side of the stele — tribute words.

The gravestone has been repaired before fixing minor detachments and reconstructing the toppled top part, however, in an unprofessional manner. Over time, the surface has become covered with moss, algae and grass, and damaged in several places; the top part has moved aside. During restoration, the gravestone was cleaned mechanically and using pressure washing. Stone fractures and cracks were sealed using mortar, but in the larger areas that have been lost a copper armature wire was installed. Artificial sandstone mortar was used to reconstruct the lost pieces. Furthermore, the places of earlier repairs were retouched and the surface of the gravestone was treated with a growth prevention material.

After the restoration, the gravestone has recovered its earlier aesthetic qualities.

R. Kamniska

BAUSKAS RĀTSKUNGA KĀRĻA VOLFGANGA FETCERA (1779–1841) KAPA KRUSTS, 1853

Adrese: Bauskas pilsētas Vecie kapi, Biržu iela, Bauska

Īpašnieks: Bauskas novada pašvaldība

Restaurācijas darbu veicēji: SIA "Intarsija", restaurators Gunārs Grīnfelds

Finansējuma avots: Valsts kultūrkapitāla fonds

Restaurācijas laiks: 2017

Rīgas akmeņkaļa Paula Ādolfa Hākes 1853. gadā veidotais piemineklis pilsētas rātskungam K. V. Fetceram un viņa tuviniekiem pieder Bauskas Veco kapu senāko pieminekļu grupai. Tas darināts smilšakmenī, latīņu krusta formā, ko papildina atturīgs, laikmetam raksturīgs kalts cilņu dekors. Krusts iestiprināts gludā pamatnē. Pamatnei vienā pusē sekli kalts lampādes motīvs, zem kura akmeņkaļa paraksts, pamatnes otrā pusē kursīvā iekalts kaligrāfisks vēltījuma teksts; sānu plaknēs uzraksti par apbedītajām dzimtas personām. Krusta augšējo zaru ietver cilni kalts ozollapu vainags, vienā pusē virs tā *Gloria's* motīvs. Sānzaru galos kaltas rozetes, uz zariem uzraksts par apbedīto. Krusta lejasdaļā vienā pusē cilnis ar kalts ziedu groza motīvu, otrā pusē palmetes motīvs.

Piemineklis labots jau agrāk. Pirms restaurācijas pieminekli klāja aļģes, ķērpji un sūnas, radot virsma bojājumus, starp krustu un pamatni izveidojusies sprauga. Restaurācijas gaitā piemineklis tīrīts mehāniski un ar augstspiediena ūdens iekārtu. Plaša pie pamatnes aizpildīta ar silikona hermētiķi. Pieminekļa virsma apstrādāta ar pretapauguma materiālu.

Pēc restaurācijas piemineklis vizuāli atguvis estētisko kvalitāti.

RESTORATION OF THE GRAVE CROSS (1853) OF CARL WOLFGANG FETZER (1779–1841), THE MAYOR OF BAUSKA

Address: Bauska, Biržu iela, Bauskas vecā kapsēta

Owner: the Bauska Municipality Council

Contractor: SIA *Intarsija*

Restoration by: Gunārs Grīnfelds

Source of financing: the State Culture Capital Foundation

Restoration period: 2017

The gravestone made in 1853 by stonemason from Riga, Paul Adolf Haake, for town mayor C.W. Fetzer and his relatives belongs to the oldest gravestones of the Bauska Old Cemetery. The gravestone is made of sandstone in the shape of a Latin cross and is complemented with a modest chiselled relief decor typical for the particular historical period. The cross is embedded in a glossy foundation. On one side the foundation features a shallow chiselled motif of an icon-lamp and below it one can see the stonemason's signature. The other side of the foundation features a chiselled calligraphic message in italics. The side surfaces carry grave markings of family members buried here. The ascendant arm of the cross is encircled by an oak leaf wreath chiselled in relief, and on one side above it one can see the motif of Gloria. The side arms feature chiselled roses. The arms carry an inscription about the person buried here. In the bottom part of the cross, on one side there is a relief with a chiselled motif of a basket of flowers, but on the other — a palmette motif.

The gravestone has already been repaired earlier. Before restoration, the gravestone was covered in algae, lichen and moss causing surface damage. Furthermore, in the area between the cross and the foundation a gap had appeared. During restoration, the gravestone was cleaned mechanically and using pressure washing. The split near the foundation was sealed with silicone sealant. The surface of the gravestone was treated with a growth prevention material.

After restoration, the gravestone has recovered its visually aesthetic quality.

R. Kamniska

